

Wat betekent inclusie?

Ik promoveer op het onderwerp interdisciplinaire samenwerking binnen passend onderwijs en daarnaast ben ik docent drama in het vmbo. In beide hoedanigheden ben ik geïnteresseerd in taal, in woorden. Met woorden zorg je dat dingen bestaan, bak je dingen af. Ik vond bijvoorbeeld als kind ieder voorwerp dat meer dan 50 centimeter boven de grond uitstak prima geschikt om mijn jas op te deponeren. Maar vroeg mijn vader dan, waarom hangt jouw jas over die stoel? Ehm... Is een stoel een kapstok? Nee pap, een stoel is geen kapstok.

Stoel, kapstok. Je maakt onderscheid. Door het te benoemen geef je impliciet ook aan dat het bestaat. Ik kom veel op scholen en veel scholen hebben van die mooie posters hangen. Hier pesten wij niet. Nou wel dus, anders had die poster daar niet hoeven hangen. Het is geen probleem, het is wat mensen doen en dat moeten we zeker niet accepteren maar laten we nou niet net doen alsof het niet bestaat.

En als inclusief onderwijs benoemd moet worden, is er dus ook sprake van exclusief onderwijs. Ja haalt je de koekoek, denken wij nu, daar strijden wij vandaag juist voor, dat het onderwijs inclusiever wordt! Maar het zit ook op een dieper, wat ongemakkelijker niveau. Als ik verklaar dat minderheden er ook bij horen, dan heb ik impliciet al een meerderheid geschapen. Een meerderheid, de normalen, waar ikzelf uiteraard bij hoor. Diep van binnen vinden we elkaar anders. In mij huist een exclusieve denker, en in u ook. En dat is nou juist de mooie paradox, daarin zijn we allemaal hetzelfde.

Er zijn dan altijd mensen die beginnen over stammen in de rimboe of volkeren boven de poolcirkel die het woordje voor discriminatie niet eens kennen. Zo mooi. Maar ik denk dan: dat haalt je de koekoek want die komen alleen zichzelf tegen. Dan valt er dus niets buiten te sluiten want onszelf vinden we doorgaans wel normaal. Daar zou burgerschap ook over moeten gaan wat mij betreft, met elkaar bewust worden van hoe we diep van binnen denken, en dat dan ombuigen. En niet gelijk die glanslaag er overheen smeren. Scholen die zich erop voorstaan dat iedereen zo gelijk is moet je volgens mij ook wantrouwen als de pest. Daar is in ieder geval weinig ruimte voor reflectie.

Hetzelfde geldt voor scholen die beweren dat ze de leerling centraal zetten. Ik zou mijn kind daar niet heen doen. Dat is net zoiets als wanneer een groenteman claimt dat hij verse groente verkoopt. Was er een andere optie dan? Nee, ik zou mijn kind sturen naar een school die het lef heeft om op de website te zetten: wij zetten hier de medewerker centraal. Wij hechten waarde aan ruimte voor reflectie voor onze mensen. Wij vinden het in eerste instantie belangrijk dat onze medewerkers in een veilige omgeving met elkaar kunnen leren. Want dan kunnen we vervolgens samen met dat rare kind van u prachtige nieuwe oplossingen gaan verzinnen. Of wat zeg ik nou weer, oplossingen? Wie zegt dat er iets opgelost moet worden? Als iedereen anders is, valt er ook niks op te lossen. Dus herstel, waar we samen met dat rare kind van u prachtige nieuwe wegen gaan bewandelen. Een reis waarbij vreemd, anders, gek, of afwijkend het nieuwe normaal zal zijn en iedereen daarin iets te leren heeft. Ik wens jullie een mooie reis vandaag.

Column van Jantien Gerdes uitgesproken tijdens Webinar Op weg naar inclusiever onderwijs, 3 maart 2021